

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE ZVEZE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna in slovenska družba (Sloven Chicago) in Kanadi 36.00 na leto, 12.00 na pol leta, 6.00 na četrt leta; za Chicago in Ohio 37.50 na leto, 12.50 na pol leta; za inostanstvo 39.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Ohio \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglašev po dogovoru. Rokovila se ne vrstijo.

Advertising rates on agreement. Manuscripts will not be returned.

Naslov na vas, kar ima stik s 110001

PROSVETA

2557-59 South Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v objavo, na primer (Feb. 28-29), poleg valnega

linija na zadnjem strani, da vam je v tem dnevniku vse jasno. Poslovite se pravilno, da se vam list ne vrne.

"Prijetelji"

Stara Gompersova taktika iz Noetovih časov se še vedno kopirja med unijskimi voditelji starega kopita. Voditelji nadaljujejo z izbiranjem "prijeteljev" in zaznamovanjem "sovražnikov" med kandidati republikanske in demokratske stranke, kadar se bližajo kake volitve.

Zadnji teden so bile primarne volitve v Pennsylvaniji — in bilo je zelo živahno. Tudi organizirani delavci so se živahno gibal v volilni čredi — republikanske stranke, v kateri so izbirali "prijetelje" in pobijali sovražnike. Senator Joe Grundy, kralj zakulisnikov v Washingtonu, je bil topot sovrar in Jimmy Davis, tajnik delavskega departmeta v zvezni vladi v Washingtonu, je "prijetelj". Oba tekmuje za sedež v senatu. V tekmi za governorsko kandidacijo na glasovnici slavne petrolejske stranke je pa Pinchot "prijetelj".

Železničarske unije so bile najbolj aktivne v prid Davisu. Glasilo železničarskih organizacij "Labor" je tiskalo posebno izdajo za delavce v Pennsylvaniji s pozivom, naj volijo "prijetelja" Davis in ubijajo z glasovnicami sovraga Grundyja. Davis je res zmagal. Ako se masa organiziranih delavcev odzove svojim voditeljem, lahko pade kocka na njihovo stran. Včas se ne odzovejo — hudič jih naj razume.

Vprašanje je, kaj je razlika med Grundyjem in Davisom? Grundy je sovražnik delavskim interesom, to podpišemo. Kaj pa je Davis? Kje je razlika? Politične razlike med njima ni, ker sta oba republikanec. Socialne in ekonomske razlike tudi ni, ker sta oba kapitalista, oba milijonarja. Edina razlika je osebnostna. Grundy je odprt sovražnik unij, Davis pa spada med one politične hinavce, ki ližejo spredaj in praskajo zadaj. Ako hočejo delavci izbirati med sovražniki, zaslužijo Grundy več respekta, ker je odprt sovražnik.

Politična taktika starih, okamenelih unijskih voditeljev je sramotna hlapčevska taktika, ki je kriva, da delavski razred v Ameriki nima svojih reprezentantov v kongresu in da je politično mrtev.

Nekaj za neveste

V New Yorku imajo ženske svojo organizacijo, ki se imenuje "New York Federation of Women's Clubs". Pri tej organizaciji imajo zvedenke, ki se bavijo z različnimi socialnimi in gospodarskimi vprašanji. Te zvedenke so zadnje dni objavile proračun za dekleta, ki se pripravljajo za možitev.

Proračun se tiče bale. Kake ekonomske pravice ima nevesta z ozirom na svojo balo? Odgovor je, da nevesta se ne sme ozirati na ekonomski položaj svojih staršev, temveč naj bazira stroške za balo na plači svojega bodočega moža. Nevesta mora vedeti, koliko njen ženin zasluži, oziroma kako visoki so njegovi dohodki. Ako znaša njegova plača ali drugi dohodek petdeset dolarjev tedensko, sme brez skrbi potrošiti dvesto dolarjev za balo; če znaša \$75, naj potroši tristo; petdeset; ako ima ženin sto dolarjev tedenskih dohodkov, lahko zabije petsto capakov. In tako dalje.

Razume se, da gornji proračun velja za ženske, ki imajo bolj težke in debele možnje. Na račun teh si nevesta lahko privoščila le dobre bale, temveč tudi poskrbi, da bo stalno imela "pin money" in lahko že pred poroko misli na eventualne — alimente. Delavci in delavke, katerih ekonomska stabilnost pleske z vetrovi, ne delajo takih računov. Pametna delavčeva nevesta sploh ne misli na balo niti na ekspanzivno poročno obleko, ki se samo enkrat nosi in potem zavrne. Med naprednimi delavci — in sploh vsem — se vedno bolj utrjuje pametna navada, da poroka ni javna ceremonija z žrtvjen in razsipavanjem, pač pa je privatna zadeva dveh oseb.

Najvišje sodišče v Ameriki je odločilo "za vse večne čase" (nikoli) da butlegarjev odjemalcev ni kriv kršenja svete prohibicije. Brez odjemalcev pa ni prodajalcev!

Kardinal Mundelein je odredil, da katolici lahko brez greha jedo meso na praznik kincanja grobov in 4. julija, ki sta letos na petek. Ekonomske razmere! Katoliški mesarji morajo tudi živeti!

Glasovi iz naselbin

Hooverizem in domača zabava
West Allis, Wis. — Soc. klub št. 180 JSZ, ki je bil ustanovljen pred dobrim letom, se precej dobro napreduje. Lahko bi poveda še bolj, ko bi se delavstvo zavedalo, da je rešitev delavskega vprašanja odvisna od delavcev samih. Okusili smo "dobro" režima starih strank in uvideli bi morali, da te stranke zastopajo interese velekapitala in ne naših. Toliko opevamo Hooverjevo prosperiteto se je prelevila v krizo in brezposelnost.

Millijone pridnih rok počiva ne iz lastne volje, ampak ker jih je nenasitni moloh vrgel na cesto. Tisoče delavskih družin trpi pomanjkanje.

Skraini čas je, da se delavstvo prebudi ter organizira. In delavci politično ne bi smeli spadati drugam kot v soc. stranke. Nazadnjaški šovinizem in "nestrankarstvo" sta faktorja, ki tlačita delavca vedno globlje v blato sužnosti. Pridružimo se torej stranki delavstva: socialistični stranki. — Naš klub na W. Allisu zbora vsako 2. nedeljo v mesecu ob 2. uri popoldne v kraljevi dvorani.

Da se bolj spoznamo med seboj, bo klub priredil domačo zabavo dne 31. maja ob 8. uri zvečer v kraljevi dvorani. Vstopnina bo \$1 za moške, 50c za ženske. Jedila in okrepčila prosti! Za dobro godbo bo skrbel član društva Badgers, Tone Martinšek.

Govoril bo tudi sodrug Lamberg, ki je poznan kot izvrsten govornik. Polovica čistega dohodka je namenjena za nakup delnic Slov. Auditorija na W. Allisu in polovica klubovi blaginji.

Na svidenje dne 31. maja v Kraljevi dvorani in drugo nedeljo v juniju na klubovni seji istotam.

F. P.

Snubači v Detroitu

Detroit, Mich. — Da je slovenska pesem lepa in mila, potrjuje našim umetnikom tudi drugi narod. Posebno prikupljive so naše narodne pesmi. Kjer se zbere družba Slovencev, se kmalu zasliši domača narodna pesmica. Te same na sebi imajo nekaj privlačnega. Ogronna večina nas Slovencev je preživela in še živi na vasi na deželi. Se naši predniki in tudi mi smo se zbirali na vasi, kar je bilo največkrat vse naše javno življenje. Zato se tudi večina naših narodnih pesmi poje o "vasi", "pod oknom", o "ljubici" itd.

V spevoigr "Snubači" je o 12 takih pesmih, ki se pojo v prigorih na vasi, pod oknom in na vrtu. Kratak opis prizorov in pesmi v "Snubačih" je: Dekle zaliva cvetice na vrtu in poje, "Kje so moje rožice". Snubači se oglašajo na vasi z "Nocoj pa gremo snubit' jo" in "Dober večer, hišni očka". Fant se počaka, da je sam z dekletom in jo vprašuje: "Dekle povej, povej, in 'Al me boš pa rada imela'". Ker ga deklo ošabno zavrne, ker nima "Kajlice v štuca dva", ji fant zažuga a "Se za mano boš hodila".

Drugi fant pride počej, "Moj očka so mi rekli". Dekle, ki bi se rada bogato možila, pa prosi sv. Antona a "Stoji na hribčku". Fant pride po vasi in ker deklo že spi, jo kliče, "Uraka, al že spiš?". Ko jo zbudi, pojeta v duetu, "Svoj dom si zgradiš". Toda ljubosumnež jih prežene in razočaran se pritožuje, "Ljuba moja, kaj si strila". Strije snubači se enkrat poskušajo srečati. Toda deklo vse povstrati odbije, zato se obrnejo na očeta, ki jih ošabno zavrne, "Vi snubači, postopači". Kranjčev Jurij je edini, ki je uslišal iz vodo, ker ima nov gvan. Fant je in snubači se združijo in ji pojejo, "Stara teta boš ostala" in "Vsem skupaj lahko noč".

Slovenski socialistični pevski zbor "Svoboda" je že parkrat poskušal z operetami te vrste in vselej z velikim moralnim uspehom. Slovencem in Jugoslovonom v Detroitu se nudi lepa prilika, da vidijo najboljši program, kar jih je bilo proizvajenih še v Detroitu z domačimi močmi. Ob priliki 8. rednega zbora JSZ na soboto večer 31. maja v Sl. del.

domu bo soc. pevski zbor "Svoboda" vprizoril "Snubače". Na programu je tudi socialna zgodovinska drama v angleškem jeziku, "What Price Coal," kupletji in deklamacije.

Prilika bo tudi, da se seznanite z jugoslovanskimi delavskimi boritelji, delegati JSZ, ki so go navzoči z vseh strani Amerike.

Frank Nograneč.

Sijalen uspeh koncerta

La Salle, Ill. — Nedelja 25. maja nam LaSallečanom ne bo šla tako hitro iz spomina. Ta dan je bil namreč pri nas pevski zbor "France Prešeren" iz Chicagoa.

Solnce je gorko sijalo nad našim grešnim mestom, le na se verofzhodu je bilo oblačno; slutili smo, da mora dež padati v Chicago in bali smo se, da ne bi oplašilo naših Čikažanov ter da bi se zbal iiti na pot. Dež je res lli tam kot so nam pravili, a na to se Prešernovci in njih prijatelji niso ozirali; prišli so v velikem številu, nekaj jih je prišlo že v soboto, nekaj v nedeljo zjutraj, večina pa s posebno karčo. Bili so sicer eno uro kasni, ampak to je že stara navada, posebno pri Čikažanih (eden izmed njih je rekel, da je imela street kara "flat tire", zato da so bili kasni!).

Udeležba pri koncertu je bila sijajna. Nismo se nadejali toliko ljudi. Človeku se dobro vidi, da se ljudje odzovejo vabilu in to posebno, ker smo imeli ljudi iz druge naselbine.

Kritike o petju ne bom pisal, to prepustim drugim, ki se razumejo na ta posel. Orkester je bil izredno dober. Zabavali smo se, da je bilo veselje, le čas je prehitro potekel. Ob 9. uri so nas gosti zapustili in odšli nazaj domov.

Hvala vsem Čikažanom za poset, ob priliki bomo radi vrnilli. Hvala tudi našim rojakom in rojakinjam iz La Salle in okolice za tako obilen poset. Največ priznanja za dober uspeh koncerta in druge zabave, posebno za postrežbo našim gostom, gre pa seveda vrlim članicam našega gospodinjanskega kluba, katere so tako nemorno delale in skrbale, da je bila postrežba vsakozki izvrstna: Hvala vsem.

Sočan.

Kratek odgovor

Traunkl, Mich. — Na Trunkovo čurimurijo odgovorim prav na kratko. Pravi, da me je "grisišili" (he, he, he), da sem prišel iz luknje. Ne, najmanj ne. Tudi se s tem ne hvalim, omenjam le, ker sem dokazal, da se Trunk laže. Zdi se mi, da bi on rad videl, da bi bil še v luknji, ker tedaj bi si bil on prihranil dolg nos, katerega sedaj ima. Dober primer je povedal pred kratkim tukajšnji dopisnik, ko je rekel, da se spleča toliko s Trunkom debatirati kot če bi pripovedoval biko. — Fr. Zagar.

GUSTAV FLAUBERT

(1821-1880)

Dne 7. maja je poteklo 50 let, odkar se je poslovil od tega sveta G. Flaubert, francoski pisatelj svetovnega slovesa. Izšel je iz romantike, osnoval pa naturalistično šolo. Tako združuje v sebi vrline obeh struj. Romantična je pri njem vzgoja in tenkovestna tehnika. Smrtne sarge ga oblijava, preden se odloči za ta ali oni pridevnik. Na drugi strani pa nikjer v ospredje ne silijo svoje osebe, čel, umtovor naj bo stvaren, objektivni.

Naše občinstvo pozna hrusta iz Rouena po Levstikovem prevodu "Gospa Bovary-jeve" in po "Treh povestih" izpod Zupancčevega peresa. V naslednjem podajem z dovoljenjem Tiskovne nadzorne odločke iz romana "Salambo", ki prikazuje življenje iz stare Kartagine v Afriki. Ker država ne more plačati vojakom najemnikom dolžnega zneska, jo ti napadejo pod vodstvom barbari Mata. Ta je zviševno ukrala iz božjega hrama sveto tenčico. Ker jo mora na vsak način nazaj dobiti, pošlje Kartagina v sovražni tabor Salambo, ki za celo devišta dobi od Mata čudoviti "zalmi" boginje Tanite.

Naposled Kartagina premaga barbare ter pobije vse, le Mato mora ostati živ, da se bo ves narod čim dalje naslajal ob njegovih mukah. Veselica se pričinja. Ječar odklene na Akropoli vrata in ujetnik se prikaže.

Drže se v dve gube je stopil na plano, preplašen kakor zver, ki je mahom izpustil.

Svetloba ga je slepila. Nekaj hipov je obstal na miru. Vsi so ga spoznali in so zadržavali sapo.

Telo te žrtve je bilo zanje neka posebnost, obdano malodane z verskim sijajem. Sklanjali so se naprej, da bi ga videli, posebno ženske. Kar želele so od želje, da bi gledale njega, ki je moril njih deto in moža, in v globini duše se jim je nehoti budila nizkotna radovednost: skomine, da bi ga dedobra spoznale, pohtevile, ki se je mešala z grizenjem vesti in se kaj naglo izprevrjala v srepo sovraštvu.

Slednjič je koraknil naprej. Takrat se je razblinila omanica, ki jo je povzročila prva usoplost. Od sile rok se je dvignilo, in ni ga bilo videti več.

Akropolska stolba je imela šestdeset stopnic. Htel je po njih, kakor da ga je zanašal hudojournik s hriba. Trikrat so ga videli, kako je skočil — naposled je zdelal obstal.

Pleča so mu krvavela, pral sunkoma hruple, in hoteč raztrgati svoje vezi, se je tolikanj napenjal, da so mu roke, prekrizane na golem hrbtu, nabreklile kot odsekani kosi kače.

Od kraja, kjer je stal ta čas, se je cepilo več ulic. Na vsakteri se je raztezala trojna vrsta brodnatih verig, ki so bile pritrjene bogovom Patekom za popek, vzporedno od enega konca do drugega: množica je bila nagnetena ob hišah, po aredi pa so se četali sluge starejšin ter mahali s korobači.

Eden njih ga je krepko ošvrknil in ga tako pognal naprej. Mato je začel svojo pot.

Izterali so roke preko verig in kričali, da se mu je pustila preširoka gaz. In ko je stopal, so ga vsi ti prsti tipali, ščipali, drapali. Dospel na konec ulice, je vselej zabredel v drugo. Večkrat je vžigal na stran, da bi jih ugriznil, a vsakdo se je bliskoma odmaknil, verige so ga pridržale, in drial se mu je krohotala.

Neki otrok mu je prekal uho. Deklica, ki je imela pod rokavom skrito konico vretena, mu je razparala lice. Izpuli so mu cele sope las in krpe mesa s telesa. Večkrat ga je kdo oplazil po obličju s palico, ki je imela na koncu privrščeno gobo, napojeno v neanagi. Na desni plati mu je ite prvi brizgnil curek krvi — tedaj se je pričela plazna otamica in omanica. Ta poslednji barbar jim je predstavil vse barbare, vso vojsko. Na njem so se masčevali za svojo neurečo, grozo, sramoto. Togota ljudstva je rasla, medtem ko se je znašalo nad njim. Prenapete verige so se upogibale in se hotele pretrgati. Niti čutili niso udarcev, s katerimi so jih obdelovali sužnji, da bi jih odpočili nazaj. Marsikdo se je oklepal hišnih pomolov, vse vrzeli v zidovih so bile zamašene z glavami, in zlo, katerega mu niso mogli prizadeti, so mu vsaj rjovel.

Zmerjali so ga z grdimi, nečednimi pavskami, vmes pa ga posamehljivo bodrili in preklinjali, in ker jim ni zadoščala njegova sedanja bolest in gorje, so mu napovedovali še hujše muke na vse vekomaj.

Ta neznanaki lajež je pretresal Kartagina, skoraj s topoumno stanovitnostjo. Celokupni narod je včas po več minut pomlajal en sam zlog, hripav, zamašel, blazen glas. Zidovi so trepetali od tuljenja od vrha do tal, in Mato se je zdelo, da prihajata kvišku nalik velikanem rokam, ki bi ga davile v zraku.

A domislil se je, da je že njegovi dni doživel nekaj aličnega. Bila je ista sodrga na ploščadi, isti pogledi, isti srd. Ali tiokrat je bil svoboden, vse se mu je umikalo, ščtil ga je bog — in ta spomin, ki je počasi postajal točnejši in določnejši, ga je navdala s porajajočo bridkostjo. Tema se mu je delala pred očmi, mesto se mu je sukalo v glavi, kri se mu je edila iz rane na stegn — čutil se je blizu smrti. Kolena se mu klečila in polahko se je zgrudil na tlak.

Nekdo je šel v pridvorje Melkartovega hrama po prečnico iz trinočnika, ki je bila razbeljena

v žerjavici, jo potisnil pod prvo verigo ter mu jo prislonil na ramo. Mesto se je pokadilo. Porogljivo jaskanje ljudstva je zadušilo njegov glas. Zopet je bil pokončen.

Šest korakov dalje je vnovič omahnil, potlej tretjič in še četrtri — a vselej ga je nova muka spravila kvišku. S kovinskimi štrkalicami so brizgali vanj kapljice vrelega olja, mu trosili na pot steklenih črepin, on pa je bosopetl po njih. Na vogalu ulice Sateb pa se je naslonil a hrbtom na zid pod pristiskom prodajalnice in ni šel več naprej.

Sužnji Sovseta so ga švrkali s avojimi biči tako divje in tako dolgo, da so jim bile rese na tunikah mokre od znoja. Mato se je zdel neobčutljiv. Mahoma pa se je zaletel in jel na slepo dirjati; pri tem je brbunkal z ustnicami kakor ljudje, ki drgetajo od hudega mraza in sklepečejo z zobmi. Krenil je skozi ulico Budes, po cesti Sego, pretekel Zelni trg in dospel na Khamonovo namestje.

Sedaj so ga imeli duhovni v oblasti. Sužniki so pravkar odrinili množico. Bilo je več prostora. Mato se je ozri okoli sebe in pogled mu je obvisel na Salambi.

Pri prvem koraku, ki ga je storil, je bila vstala in zatem nehotoma, čim bliže je prihajal, po malem pristopila na rob gredine. V kratkem se je ves vnvanji svet zabrisal zanj — videla je edino le Mato. V duši ji je postalo tiho — zaveval je takšen prepad, v kakršnem izgine veselje pod pritiskom ene same misli, enega spomina, enega pogleda. Ta mož, ki je korakal proti njej, jo je nepremagljivo privlačil.

Razen oči ni imel nič več človeškega na sebi. Telo mu je bilo podolgovato, čisto rdeča kepa. Raztrgane vezi so mu mahljale ob bedrih, a ni jih bilo razločiti od kit na njegovih pesteh, ki so bile docela brez mesa. Usta so mu bila na stežaj odprta. Iz očesnih jamic sta mu švigala dva zublja in mu na videz plapolala do las — in vendar je siromak še vedno stopal naprej!

Dospel je do pod ploščadi. Salambo se je sklanjala prek opirala. Te grozne zenice so jo motrile in na mah se je zadela vsega gorja, ki ga je prebil zanj. Čeprav se je boril s smrtjo, ga je vendar videla ta čas v njegovem šatoru na kolenih, kako ji prižema z rokami stas in jeclja sladke besede. Zejalo jo je po tem, da bi še enkrat čutila te diani, čula to ljubkovanje: ni marala, da bi umrla! V tem trenutku se je Mato silno stresel — zaklicati je hotela. Zvalil se je vznak po tleh in se nič več genil.

Skoraj onesveščeno so duhovni, ki so si prizadevali okoli nje, prenesli Salambo nazaj na njen prestol. Čestitali so ji — smrti o nje moža je bil njen čin. Ploškali so z diamni, topotali z nogami in tutili njeno ime.

Medtem se je neki možki zakadil na truplo. Dasi je bil brez lohovih svečnikov, na plečih in bradi, je vendar nosil plašč, za pasom oni posebni nož, s katerim se je razkosavalo posvečeno meso in ki je imel skoncem ročaj z zlato veslico. Z enim samim mahljajem je razkial Mato prsi, mu izpulil srce in ga položil na žličko. Zatem pa je Salambarim iztegnil roke kvišku in ga poklonil solncu.

Solnce je tonilo za valovi. Zar ki so se upirali liki dolge strelce na krvavo srce. Bolj ko so jemali utripi, bolj se je pogrezala zvezda v morje. Pri zadnjem trzanju je izginilo.

Tedaj je zadonel od zaliva do plitvine, od medmorja do stolpa svetilnika po vseh ulicah in cestah, po vseh stavbah in svetilnicah en sam neznanaki krik, ki je včas prenehal, potlej pa se na novo pričel. Poslopja so trepetala od njega. Kartagina je tako rekoč drgetala v trzavi "titanskega veselja in brezmežne nade.

Nar Havas, pijan od ponosa, je položil v znak posesti svojo levico Salambi okoli života, z desnico pa je prijel za zlato čašo in napil kartaginskemu duhu zavetniku.

Salambo se je vzdignila kakor njen soprog s kupico v roki, da bi tudi pila. Toda z navzad upognjeno glavo je omahnila na prestol — bleda, toga, z odprtimi ustnicami — in razpuščeni lasje so ji padali na zemljo.

Tako je umrla Hamilkarjeva hči, ker se je doteknila Tanitinega plača.

D. A.

Papigina bolezen

V zadnjem času se je mnogo bralo o tako zvani papirni bolezni, ki je zahtevala na Nemškem že precej žrtv. O tej bolezni piše dr. Martin Mayer, oddelkov predstojnik na zavodu za ladijske in tropične bolezni, sledeče:

Tako zvana papigina bolezen (Papageienkrankheit, Psittacosis), ki so jo opazovali doslej v Nemčiji le v posameznih epidemijah, je jeseni preteklega leta nastopila tudi v Argentini ter je povzročila tam po nepotrebnem podobno paniko kot pri nas.

Bolezen se imenuje po imenu za papige "psittacosis" in so jo opazovali doslej le pri pravih papigah Južne Amerike. Prva večja epidemija je izbruhnila leta 1891. v Parizu, tedaj je od 500 sveže importiranih papig umrlo 300 in je bilo inficiranih 39 ljudi. Do tedaj naprej so opisane v Evropi zmeraj le omenjene epidemije, večinoma hišne epidemije. Prva znana večja epidemija po vojski je ona v Argentini, ki je nastopila v poznem poletju preteklega leta v Cordobi ter v provincah Tucuman in Salta in je v oktobru v Buenos Aires napadala tudi neko varietetsko družbo.

Obolenost nastopi pri papigah večinoma kot akutni črevesni katar, ki ga opazujejo zlasti pri transportih. Morda pospešuje izbruh bolezni klimatske spremembe in spremembe v hrani, in se zastrupljivalni učinek v črevesnem kašlu se nahajajočih kili s tem poveča. Živali so zaspane, se komaj gibljejo, jedo malo ali pa nič, močno hujšajo in imajo smrdečo drisko, perje se jim šopiri. Bolezen se konča pogosto v 1 do 3 tednih smrtno, včasih poteka kronično.

Kot vzrok velja skoraj vobče bacil, ki ga je ob priliki pariške epidemije proizvedel No-card iz soksa kostnega mozga bolnih papig. Ta bacil spada k skupini črevesnih bakterij, ki so znane kot povzročiteljice infekcijskih obolenosti pri živalih in ljudeh in ki so blizu tako zvani paratifusni skupini. Dokazali so ta bacil opetovani pri drugih epidemijah in sedaj zopet v Tucumanu v Argentini (dr. Santillan). Bacil se je izkazal pri živalnem poskusu kot strupen, zlasti za papige, pa tudi za druge živali, tako za kunce in za morske prašičke, pri katerih povzroča značilne spremembe. Kljub temu pa povzročna narava tega bacila, za katero govorijo skoraj vsa opazovanja, še ni splošno priznana, ker se je doslej navidezno šele enkrat (l. 1897.) posrečilo proizvesti tega povzročitelja iz srčne krvi človeka, na psittacosis umrlega.

Način prenosa se redoma brezdomno izvriki potom direktnega kontakta bolnih papig s človekom. Za to govorijo vsa opazovanja v resnično ugotovljenih slučajih. Infekcijo pospešuje neumna navada mnogih ljubiteljev papig, da jim dajo jesti iz ust, tudi tedaj, če so živali bolne. Prenose ob obolelih ljudi na druge ljudi so pri prejšnjih epidemijah prav redkoma opazovali. Vseeno je pa opisana infekcija nekega zdravnika po bolniku in prav tako infekcija nekega bolniškega strežnika. Sedaj so poročali o prav takih slučajih iz Altona in Hamburga, ki pa bakteriološko še niso sigurni. Zdi se pa, da je mogoče tak prenos le pri prav tesnem stiku, na primer pri prenašanju težko obolelih, ki morda kili izkašljajo. Sicer bi epidemije ne bile zmeraj izolirane. Iz Argentine so poročali doslej vselej le o kontaktu človeka z bolnimi papigami.

Pri človeku izbruhne bolezen navadno en teden po infekciji, in sicer z znaki, ki so podobni onim pri tifusu: splošna slabost, lahko mrznenje, hud glavobol, nagnjenje za bljuvanje, včasih tudi bodeenje v straneh. Opazovali so tudi nabiranje vode, tvorbo mehurjev v ustih in angino, znak, da so bila usta vohdiše bacila. Obenem se pojavi huda mrzlica, ki more neredno potekati. Značilni so navadno po vi ob pljuči: pomanjkanje sape, močni napadi kašlja, pogosto hude bolečine v prsih. Ta pljučna vnetja so zelo podobna onim pri influenci in hripi. Zato se bolezen tudi večkrat a tema dvema zamenja; zgodi se tudi obratno, da se namreč influenza ali hripa smatra za psittacosis.

(Dalje na 3. strani.)

Ameriško življenje

144.

Osem razlogov za poroko in osem za razporoko

Mrs. Sarah Chase Conklin, 22-letna lepota, je navedla osem razlogov v svoji tožbi za razporoko in osem protirazlogov, radi katerih se je poročila:

1. Ko me je zasnubil, je rekel, da je pravoverni žid. (V resnici je katoličan.)
2. Zlagal se je, da je edini sin. (Ima več bratov in sester.)
3. Rekel je, da je njegova mati mrtvoudna. (Zdrava je kot sem jaz.)
4. Rekel je, da je njegov oče umrl. (Oče mu je zdrav kot riba.)
5. Rekel je, da je bil že prej oženjen in da je bila žena ubita pri avtomobilski nezgodi. (Nikdar ni bil oženjen, dokler ni mene vzel.)
6. Rekel je, da je bil njegov prvi zakon brez otrok. (Palot ima nezakonskega otroka.)
7. Rekel je, da je delni lastnik prodajalnice radioaparatorov. (V resnici je tam le uposlen.)
8. Nalagal me je, da ima velike dohodka. (Njegova plača je \$27.50 na teden.)

Vesti iz Jugoslavije

(Poročevalski biro Prosvete v Jugoslaviji.)

SRBSKI ZELENI JURJI

Kako Srbi pričakajo pomlad. — Narodni običaji na Jurjjevo

Ljubljana, 8. maja 1930. Dan sv. Jurija velja za začetek pomladi, zato ta dan zelo častijo. Zlasti slovanski narodi na jugu vidijo v dnevu sv. Jurija dan ko nastopi pomlad in zato ta dan pozdravljajo z veseljem. S praznovanjem tega dne je zvezanih mnogo narodnih običajev in navad. Tako so do nedavna v Beli Krajini vodili na ta dan Zeleznega Jurija po vaseh, fanta, vsega ovitega v novozelenele vse bukve in ostalih dreves. Ti običaji pa pri nas polagoma izumirajo, opuščajo se in prehajajo v pozabo.

Pri nas je dan sv. Jurija delavnik, za pravoslavne južne Slovence pa je dan sv. Gjurgja (Džurđa — Jurja) velik praznik, tako velik, da v pisarnah počiva delo. Letos je pravoslavni Jurij bil 4. maja in proces proti zagrebškemu terorizmu se tega dne ni vršil, znak, kako velik praznik smatrajo Srbi prihod pomladi. Zakaj tu ali tam slavijo ta dan predvsem kot začetek pomladi, na svetnika se malokdo spominja.

Pri Srbih je ohranjenih še mnogo običajev, ki jih opravljajo v čast prihoda pomladi. Pomlad prihaja, z njo lepi dnevi in lepe noči z ljubeznijo. Zato svet mladina najbolj slavi ta dan. Dekleta so na ta dan zaposlena z narodnimi vprašanji. Zakaj ta dan pomeni tudi simbol rasti in rodovitnosti, praznih naravnih sil in nagonov.

Praznik v osnovi ni krščanski, marveč je ostanek stare vere dedov, ki so pametno častili sonce in naturo in ki so to smatrali za ono silo, ki goni življenje. Je to ostanek vere starih narodov, ki so živeli od narave, ki so orali in sejali ter želi. Zato je bil zanje prihod pomladi prihod sonca, zelenja in rasti največji praznik. Naziv "dan sv. Jurija" je dobil ta dan šele kasneje.

Stara srbska navada je zato, da na dan sv. Jurija ali kakor oni pravijo na Gjurgjev-dan pohite iz vasi in mest v naravo, da v njej pozdravijo pomlad. Gozdovi so ta dan že zeleni, v drevju in travnikih poganja nova rast, polja so spočita, ozelenela in sonce je prišlo do moči. Po navadi gredo v gozd že na prejšnji večer, tamkaj postavijo šotore ter prebijejo vso noč ob ognju, kjer pečejo jagnjeta, pojo, igrajo in plešejo kolo. Vsako mesto ima kraj v bližnjem gozdu, kamor gre vsako leto na Gjurgjev dan praznovati. Tudi srbska vojska je vedno hodila in še hodi na ta dan zjutraj rano v gozd in prazne pomlad. Čez dan in proti večeru pa se vračajo okrašeni z zelenjem domov.

Na ta dan so se v preteklih stoletjih tudi zbirali srbski hajduki na sestanke na zgovornem mestu v gozdu ter prisegali znova zvestobo in boj. Zato kroži krilatka: "Gjurgjev danak — hajdučki sastanak".

Se posebej pa je to praznik neporočenih deklet. Razne navade so v raznih krajih Srbije, tako ugrabijo dekleta na ta dan, ali se bodo šle to leto omožila in katera fanta bodo dobila. Nekod odhajajo dekleta zjutraj še pred soncem k potoku, se oprimejo vejave-veje ter se zibljejo nad vodo, tako da jim noge ofotajo po vodi in govore: "Na vodi sem, vodite me". (Vodite me pomeni poročite me.) — Ali pa splezajo na gabe in govore: "Na gabru sem, grabite me." — Če pa mora dekle ostati doma, porabi jo priložnost ob pometanju. Tedaj govore: "Čistim, da čujem sudjenika (oni, ki mi je usojen) i-me." Prvo ime, ki ga potem kdo izgovori in ga dekle čuje, je ime tistega fanta, ki jo pride vzeti za ženo. Tudi je v navadi, da se dekleta pred solničnim vzhodom okopljajo v potoku. Vse to so vraže, vse z istim ciljem: da bi se čim prej in čim bolj omožile.

Če obiščete srbske vasi, boste opazili nad hišnimi vrati obeljen majhen zelen venci iz mlačka, drevnih vejic in nekaj strokov česna. To je gjurgjevdanski venci, je simbol sreče in ostane nad vrati do drugega gjurgjevega dne.

Tako je med južnejšim slovanskim narodom (celo med Turki v Bosni, ki so prevzeli to od Srbov, med Macedonci, Bolgari i. t. d.) še v časteh pogansko praznovanje prirode, čiščenje naravnih sil, ki so jih svoj čas smatrali za najvišjo silo.

DROBIŽ IZ SLOVENIJE

Začetkom maja 1930.

Strahen samomor rudarja. — Blizu Hrastnika je gorska vasice Kal. Tamkaj je nekaj kmečkih domov in lepo mirno življenje. V kolikor ni segla v to vas industrija. Odtod hodijo namreč kmetje-bajtarji delat k rudniku, zemlja naj jim da nekaj hrane, rudnik nekaj denarja. Ta mirna vasica je doživela strašen samomor. Rudar Erman, rudar v hrastniškem rudniku se je ulegel na tla, na prsi pa si je položil močno nabito dinamitno patrono, katero je vžgal z vžgalno vrvico. Učinek eksplozije je bil strašen. Ermanu je iztrgalo prsno votlino in tudi drugače je bil po telesu strašno razmesarjen. Mrtev je bil takoj. Neposredni povod za smrt je bilo vse, kakor mizerno življenje, kakor ga žive sedaj rudarji. Ze delj časa mu ni bilo do življenja, vdal se je nepremišljenemu življenju dokler je šlo, nato pa si je razbil življenje z rudarsko dinamitno patrono.

Koncert pianistke gđe Karnele Kosovelove je uspel pri publiku in kritiki nad vse. Ta drugi koncert naše mlade umetnice in profesorice na Glasbenem konservatoriju v Ljubljani je dokazal še bolj od prvega, da smo dobili v gđici Kosovelovi umetnico-pianistko, kakršne smo pogrešali, odkar nam je smrt vzela go. Kobler-Goljivo. Kritika priznava umetnici ne le obvladovanje tehnike, marveč tudi vživetje v glasbo. Na sporedu je imela "železni" repertoar romantike Brahmsa, Schumanna, Chopina, Liszta. Nekatere skladbe je odigrala v mračni dvorani, da je publiko tem bolj koncentrirala. Umetnica je prejela mnogo vencev in šopkov, ki jih je tudi zaslužila.

Slovenski skavtje so priredili začetkom maja svoje dneve v Ljubljani. V paviljonu na velesejmu so napravili svojo razstavo, kjer predčujejo svoje delo in smotre. Ti slavnostni dnevi se zaključijo v sredo s skavtsko akademijo v dvorani Delavske zbornice, kjer bodo nastopili s koncertnimi točkami, s svojimi vajami ter ekotičnimi točkami, kakršne so predvajali skavtje na svetovnem kongresu v Angliji leta 1929.

Umrl fresko-slikar Ogrin. — V soboto 3. maja je na Vrhnici umrl znani cerkveni slikar Simon Ogrin, znan po svojih freskah zlasti po cerkvah. Bil je sodobnik Subića Janeza, s katerim se je skupaj učil pri slikarju Wolfu. Po učenju pri Wolfu je odšel v Benetke, kjer je izdelal sliko "Umor Galeazza Viscontija", s katerim si je pridobil nagrado. Potem je študiral na Dunaju. Glavna njegova dela so freske v cerkvi v Železnikih, kjer je za angele vpodobil tamošnje lepote. Po prevratu je na šoli "Probuda" v Ljubljani vodil pouk fresko-tehnike. Dosegel je starost 79 let.

Okrožno sodišče v Novem mestu je uvedlo postopanje, da se več državljanov tamošnjega okrožja proglasi za mrtve, ker ni o njih nobenega sledu ne glasu. Sodišče v Uradnem listu objavlja podatke o državljanih, ki jih misli proglasiti za mrtve, ter poziva, da se sami javijo, ako so živi, ali pa naj oni, ki vedo kaj o njih, javijo to sodišču. Med temi pogrešanci so povečini mrtve, ki so šli v vojno, pa se ne javljajo, kakor tudi mnogo izseljencev, ki so odšli pred leti v Ameriko, a zdaj ni glasu od njih niti o njih. Med temi so:

Poje Jožefa, rojena 3. februarja 1880 v Livoldu pri Kočevju, odšla leta 1897 v Ameriko. Od leta 1898 pa ni nobenega glasu o njej.

Janež Ignacij, rojen 1. februarja 1888 v Lazušcu št. 2, pristojen v Travcu. Odšel je leta 1903 v Ameriko ter se je zadnjič oglašil 1. 1909.

Gradinar Jožef, rojen 27. mar-

ca 1896 na Rašici, pristojen na Rašico. Odšel je leta 1913 v Ameriko, od leta 1914 pa ni več glasu o njem.

Kobe Franc, rojen dne 10. marca 1865. v Gorenji Težki vodi; odšel je leta 1890 v Ameriko, od leta 1901. pa ni več glasu o njem.

Sodišče poziva, naj se pogrešanci sami javijo ali pa naj znanci sporoče, ako kaj vedo o imenovanih, sicer bodo po zakonu proglašeni za mrtve. Rok prijave poteče s 1. majem 1931 oziroma 1. novembra 1930, za zadnjega Kobeta pa 1. junija 1931.

Redukcije delavstva v Litiji. V litijski predlinici so morali te dni odpuštili mnogo delavcev. Tovarna je zašla v tako krizo, da je ravnateljstvo z Dunaja svetovalo, naj odpuštuje nad 400 delavcev ter naj delo omeje samo na en šiht. Ker bi to povzročilo silno bedo, so vendarle ukrenili tako, da so odpuštili samo 150 delavcev in delavk, povečini s kmetov in posestev, nekaj pa so jih upokojili ter bodo prejeli mesečno 100, 300 Din pokojnine. Pravi jo v tolažilo, da je redukcija samo začasna, čim bodo polne magazine izpraznili, bodo nekaj delavcev sprejeli nazaj na delo.

Rudarji spet praznujejo večkrat na teden. Do sporazuma med železnicami in Trboveljsko družbo še ni prišlo, odtod praznovanja. Beda med rudarji je velika, saj jih spremlja že celo to leto stalno praznovanje. Družba je sicer od svojega silnega kapitala razdelila med rudarje nekaj podpore, po nekaj kovačev za vsakega rodbinskega člana, kar pa bede, nastale v zadnjih mesecih, ne more omiliti.

Zračna proga Beograd-Podgorica se je otvorila 6. maja. Ta linija veže prestolnico s Črno goro. Dne 6. maja je prvo letalo odletelo iz Beograda preko Sarajeva in v črnogorskih planin do Podgorice, kjer so avijon z veseljem pozdravili. Brez banketa seveda ni šlo. Popoldne se je letalo vrnilo v Beograd. Potnikov bo v tem letalu menda bolj malo. Kdo izmed Črnogorcev pa si lahko privošči zračne vožnje, ko še za železnico težko utrpi denar. In še eno: Črna gora ni z železnico zvezana s svetom, marveč s cestami. Edina železnica v Črni gori je ona, ki veže Podgorico z morjem. Bolje bi bilo menda dati Črnogorcem železnih poti, ne pa zračnih zvez. ... Malo ironije se zdi je v tej vpeljavi potniških letal v Črno goro.

Afera prodajalca srečk in vrednostnih papirjev Zumbulovića iz Beograda. Zumbulović je po vsej državi ustanovil svoje pisarne, ki so prodajale razne srečke in vrednostne papirje. Tako je imel podružnico tudi v Ljubljani. Mnogo odjemalcev pa je vložilo proti njemu tožbo pri ljubljanskem sodišču, češ da jih je sleparil s papirji, ker jim ni izročal pravih srečk. Ker so se te prijave ponavljale, so uvedli postopanje proti njemu in ga v Beogradu aretirali ter pripeljali v ljubljanske zapore. Čim se je to zvedelo, so prijave goljufij romale na pravdnštvo v celih kupih. Zumbulovića pa so spustili na svobodo, preiskava pa se bo proti njemu nadaljevala. Stvar bo bržkone predana beograjskemu sodišču.

"Svoboda" št. 5. in 6. je izšla te dni. Izšla je v dvojni številki v večjem obsegu in naj bo nekakaj majnska številka. Nadaljuje se zanimiva študija, kako je nastala vera (piše H. Cunow), urednik piše o koncentraciji, I. A. objavlja nekaj epizod iz delavskega gibanja, ki naj dajo pobudo za delo, leposlovje pa zastopata Fr. Zarko s pesmijo Beležka in Mile Klopčič s sonetom. Priročna je tudi pesem za deco "Otrok izprašuje". Novelo zastopata Jože Kranjc s črtico "Dele med odrli" ter zagrebški pisatelj Stanko Tomašić s črtico "Pripravek o marmeladi". Poleg tega je še več člankov s praktičnimi nasveti in navodili za kulturno delo med proletariatom. Številko krasi pesnetki s izleta društva "Priateljstvo prirode" na trboveljsko Mrzlico ter reprodukcija fotografije Kosovega kipa "Z dela".

V rubriki "Društveno življenje" je kronika delavskega izobraževalnega gibanja širom Slovenije. "Svoboda" zelo priporočamo vsem sodrugom in sodružicam, ki delajo v delavskem izobraževalnem gibanju. Naroča se v Chicago, Ill., 3639 W. 29th Str.

ZA NAŠE FARMARJE

Frank Lukancich

Druga važna stran tega vprašanja je tudi, da se kokošnjaki nahajajo v bližnji vode. Človek skoraj ne more verjeti, koliko vode popije kuretna, posebno v pletnem času ali pa v gorkejših krajih, to posebno še, ako jo imamo v velikem številu. Ako nimamo prostora s tekočo vodo, nam to dela velike preglavice.

Glede ozemlja le par besed. Ako imamo premične kokošnjake, tedaj potrebujemo več zemlje. Navadno pa perutinske farme obsegajo od štiri do deset akrov zemlje, kar zadostuje že za veliko število kokoši. Ako hočemo poleg kokošereje obdelovati še zemljo, tedaj je po mojem mnenju perutnina prepričana svoji usodi, ako nimamo dovolj delavnih moči.

Kadar kupujemo perutinske farme, moramo gledati, da je čim bolj štirilokata, s poslopjem v sredini. V drugem slučaju bomo prišli v navskrižje s sosed, katerim bodo kokoši delale škodo.

Kako in kakšne kokošnjake naj gradimo, je tudi važno vprašanje. Umni perutinarji jih danes gradijo v kolonijah, ki so drug od drugega oddaljeni, kar je razumljivo. Stavbe niso velike in v njih gojimo od 40 do 60 kokoši, po velikosti stavbe. Kokošnjaki so premični ali pa stalni. Kjer stoji v kolonijah, tam kokoši navadno niso ograjene in imajo prost izlet. Izkazalo se je, da so take farme še najbolj dobičkonosne. In tudi je priporočljivo, da kadar nabavljamo piščance ali pa jajca za valenje, da jih dobimo od kokošerejev, ki imajo farme ozioroma kokošnjake na ta način urejene.

Seveda, ako hočemo imeti na ta način upeljano perutinstvo, moramo imeti več zemlje. To pa odvaža delstvo, da perutnina na ta način dobi dosti hrane na prostem in nam na ta način zmanjša stroške. Tudi ograje nam ni potrebno napraviti, kar zopet pomeni prihranitev velikih stroškov. Ravno tako tudi kokoši niso toliko podvržene raznim boleznim, ako se gibljejo na prostem.

Majhni kokošnjaki, taki, ki jih lahko razložimo ali pa skupaj zložimo, kakor že slučaj nanesa, so še posebno priporočljivi, posebno pa za tiste, ki imajo farmo v najemu. V tem slučaju jih lahko skupaj zložijo in preselijo na drugo farmo, kadar se selijo. In tudi za poletni čas so zelo pripravljeni, ker se lažje premestijo pod senčna drevesa.

Edino, kar nam pri tem ne ugađa, je to, da taki kokošnjaki stanejo precej več in tudi nam dajo več dela kot pa veliki. Na drugi strani imamo v teh kokošnjakih pa zdravjšo perutnino, kar pomeni, da se delo in povečani stroški izplačajo, posebno pa v poletnem času. In če o vsem tem dobro premislimo, se končno to še najbolj izplača. Majhni kokošnjaki so še posebno priporočljivi za kraje z milejšim podnebjem. Velike, ki so bolj nezdravi radi hitrega nabiranja amonijaka, gradimo le tedaj, ako imamo le nekaj akrov zemlje, ali pa ako nočemo imeti velikega posla in pa večjih stroškov v zvezi z gradbo.

Imamo še tretjo formo kokošnjakov, katerih posebnost je v tem, da so bolj skupaj kot v prvi koloniji in da so samostojno ograjeni. V teh kokošnjakih je vsaka skupina kokoši sama zase. Take naprave imajo največ za rezo jajec za konteste. Kdor si more urediti kokošnjake na ta način, je seveda dobro, stane pa precej več denarja za pregraje.

V vsakem slučaju pa naj bodo pročelja kokošnjakov obrnjena proti jugu ali jugovzhodu iz razloga, da prihaja v nje čim več solnčnih žarkov, posebno pa pozimi. Tega ne bi smeli pozabiti noben perutinar, ker solnčni žarki so absolutno potrebni vsakemu bitju, ki živi na kopnem. Zadržaja stran strehe naj bo nižja kot sprednja iz razloga, da s tem zavarujemo kokoši pred zimskimi vetrovi.

Veliki kokošnjaki imajo navadno po dve vrsti, po ene na vsakem koncu; pri kolonijalnih pa po ene. Razdalja med temi

naj bo od 100 do 150 čevljev. Zelo važna stvar je tudi ventilacija, brez prepriha. Kakor vsa žival, tako tudi kokoši potrebujejo čistega zraka, ki je prva potreba slehernemu bitju. Brez dobre ventilacije se kaj naglo nabirajo razni zdravju škodljivi plini. Od zadulnih kokošnjakov ne more nihče pričakovati dobičkonosnosti. (Dalec prihodnje)

PAPIGINA BOLEZEN

(Nadaljevanje s 2. strani.)

Bolezen poteka pri človeku v mnogih različnih smrtih, in sicer nastopi smrt v drugem ali tretjem tednu obolevosti. Če dočlenik ozdravi, ponehajo znaki obolevosti z mrzlico vred veličnoma tudi v drugem ali tretjem tednu. Opazovali so pa tudi akutne slučaje, ki so se v kratkem času končali smrtno. Anatomske pregled mrličev je dokazal, da gre za splošno infekcijo, ki napada najrazličnejše organe, zlasti pa pljuča.

Specifičnega zdravljenja doslej še ni. Diagnoza vsled omejitve proti tifusu, paratifusu, influenci in hripi ni lahka. Če je mogoče, je treba v sumljivih slučajih bolne papige takoj preiskati.

Doslej se zdi, da morejo bolezni prenesti le nedavno prej ujetje oziroma importirane papige. Tudi se zdi, da bolezen le redko nastopa med papigami samicami, a tudi to se dogaja; zgodilo se je to v Argentini in sedaj tudi v Nemčiji.

Nevarnost za razširjenje bolezni ni velika; možna je le a teapim kontaktom od papige do človeka in od človeka do človeka. Proti nadaljnjemu razširjenju se da hitro vse potrebno ukreniti, kot so na primer to naredile zdravstvene in pristojne oblasti v Hamburgu. Zdrave papige moriti, kot se vrši to sedaj v Hamburgu, ni uместno. Papige, ki so transport zdrave prestale in ki živijo še dalj časa izven Južne Amerike, nikdar ne obolijo na psittocosis, vsaj doslej takih slučajev še ni ugotovili. Panika, ki je iz zrušila v nekaterih nemških mestih, ni utemeljena.

Solna parada v New Yorku

New York. — Raymond Duncan, znani ekscentrik, ki ima dolge lase in stalno nosi starogrško tuniko in sandale, je 27. t. m. vodil dvajset oseb na morskobrežje Battery v newyorškem pristanišču po zgledu Gandija v Indiji. S seboj je nesel čajni kotliček, drugi so pa imeli lonce in čebre. Zajeli so morske vode in jo kuhali na električni peči. Ko je voda izhlapela, je ostalo v kotličku okrog pol funta soli, katero pošlje Duncan Gandiju v indijskem zaporu kot znak simpatije iz Amerike. Okoli 5000 ljudi je gledalo čuden prizor.

Otok zraste iz Michiganskega jezera

Chicago. — Komisariji čikaških parkov so sprožili sugestijo, da bi mesto zgradilo umeten otok v jezeru nekaj milj od Grant parka za poletne zabave. Otok lahko zraste v nekaj letih iz materiala, ki ga izkopavajo za temelje novih poslopj v mestu. Časopisi odobravajo to idejo.

Oblačilni delavci izposlovali in junketjo proti delodajalcu

New York. — Krajevna unija št. 66 od International Ladies Garment Workers unije je izposlovala na vrhovnem sodišču sodnijsko prepoved proti Ingraham Embroidery Co., katera prepoveduje družbi uposlovitve ne-unijskih delavcev. Sodnik je izdal injunkcijo na temelju dokazov, ki so mu bili predloženi, da je kompanija prelomila pogodbo, ki jo je sklenila s unijo. Louis Waldman je zastopal unijo pri izposlovanju injunkcije.

Kongresniki so pozabili na "dokumente"

Washington, D. C. — Republikanski in demokratiški kongresniki v imigracijskem odseku so najbrž prišli do prepričanja, da so Whalenovi "dokumenti" navadna ponarejanja, zato so na afero pozabili in niti ne upajo odgovoriti na izzivanja od strani kongresnika LaGuardia.

Agitirajte za Prosveto!

ZGODBA VELIKE TRGOVINE

Kako so Camel cigarete izpremenile splošen način kaje.

Eno najbolj presenetljivih poglavlje v zgodovini ameriške trgovine je poglavlje o podvigu Camel Cigaret.

Leta 1913, ko je bila prvič uvedena na ameriški trg, je predstavljala izdelovanje cigaret sramotno malo industrijo. Razdeljena je bila na neštete izdelovalce, kojih vsak je imel na trgu kakšno pol ducata različnih vrst. Nekateri teh so bile napravljene izključno iz domačega tobaka. Druge so bile vse turške. Nekateri so poskušali mešati obe vrsti tobaka.

V onem času so izdelovalci ponujali vsakovrstne nagrade in druge stvari v namenu, da razširijo svojo trgovino. Dajali so male zastavice, gumbe, preproge, slike togo metalcev ali igrala s vsakim zavojčkom cigaret. R. J. Reynolds Tobacco Company je sklenila izdelovati novo vrsto cigaret ter jo spraviti na trg na povsem novem temelju. Odkar so na gledale Camels beli dan, ima vsak zavojček Camel cigaret natisneno na zadnji strani naslednje ugotovilo:

"Ne glejte za darove ali za kupone, kajti stroški tobaka, mešanega v Camel Cigaretah, prepuščajo njih uporabo."

Izdelovalci Camels so domnevali, da kadilec bolj streme po cigarete, najboljšo kakovost kot pa po "posebnostih." In imeli so pogum, postaviti se za to domnevo. Posledica tega je bil najbolj izreden uspeh v zgodovini cigaret. Camels so takoj zavzele vodilno stališče ter vodijo izza onega dne do danes.

Tajnost tega uspeha tiči v mešanici Camels. V Orijentu kupujejo R. J. Reynolds kupovali tobaka najbolj odbrane in izbrane turške liste, kar jih morejo kupiti. Na velikih fužnih trgih izbira drugi kupci najboljše domače letino za Camels. Skrajno potrpešljivim delom so izvedeni tobažniki slednje razkrili, kako mešati poseben naravni duh delikatnega turškega in milga domačega tobaka v urejeno mešanico, ki je bila milejša, bolj razsvetljena in bolj zadovoljiva kot so bili kadilec kdaj prej deležni.

Prvovrstna kakovost te žudovite mešanice je bila odbrana na višku tekom sedemdesetih let, ki so potekla, odkar so bile Camels stavljen na trg. Osvetlujoča dohoda Camels je izpremenila navade kaje celega naroda ter je napravila cigarete splošno znane po drugih deželah po vsem svetu.

VARUJTE
TISTE
NOGE

ki vam pomagajo do življenskega zaslužka

Ako mnogo hodite, tedaj bi morali nositi čevlje z Goodyear Wingfoot PODPLATI in PETAMI. Narejeni so pri isti družbi, ki izdelava več kot eno četrtno vseh gumijevih OBROČEV, kar jih je prodanih v Ameriki.

Goodyear Wingfoot PODPLATI vzdrževale vaše noge suhe in ohranijo čevlje čedne in prostorne. Obvarujejo vas tudi, da ne padete na spolskih krajih. Trpežnost je

mnogo večja, kot pri drugih PODPLATIH. Goodyear jamči za to.

Goodyear Wingfoot PETE so narejene iz novega, prožnega gumija. Te PETE odzamejo vso težo hoje—in so prava olajšava na vaših potih. Na milijone več ljudi nosi Goodyear Wingfoot PETE, kot pa katere druge vrste. Recite čevljarju, da želite imeti Goodyear—ker to je najslavnejše ime gumijastih izdelkov.

Narejeni pri izdelovalcih svetovno znanih Goodyear gumijevih OBROČEV.

ROSA

Povest o dveh ženah
Spisal Angelo Cerkevnik

(Povest, ki je bila nagrajena v literarnem kontestu Prosveta)

— Ali smem biti indiskreten? Po kakšnem poslu?

— Indiskretni. Na sprehod grem.

— Dunaj je nevaren sprehod, milostiva.

— Poznate Dunaj?

— Sem takorekoč tam doma.

— No, vidite, da ni nevaren ...

Prazno besedičenje ji je kmalu jelo prese-dati. Zarila se je v kot in poskušala premi-aljevati o čemerkoli, samo da bi pozabila na tisto, kar jo je gnalo po svetu.

Zaman.

Ni mogla pozabiti.

Vlak se je počasi odmikal. Bojo je stal ob njem in brezizrazno zrl v premikajoča se ko-lesa. Vlak je bil že daleč, daleč, Bojo pa je, obsvetljen od visoke električne obločnice še vedno nepremično in uporno gledajoč v vrteče se kolesje, stal kakor ukopan na istem mestu.

Ali ni nespametna, da se je odrekla vsem pravicam do moža, pravicam, ki so ji zajamče-ne po vseh postavah? Zakaj naj bi baš ona spodkopavala korenine vladajoči etiki? Ko bi jo vse to ne bolelo, naj bi še bilo ...

In vendar, si je odgovarjala, mi ni bilo drugače mogoče, vendar čutim neko zadošče-nje ob zavesti, da sem tako močna, da sem vzela svojo in njegovo usodo v svoje roke.

Nepričakovano se je spomnila Tanjinega moža.

Do tu je šlo vse v redu.

A zdaj? Moj Bog, da nisem nanj ves ta čas niti za hip pomislila. Saj ima vendar tudi Tanja moža. Tudi on ima neke pravice do svoje žene. Objektivno jih res nima, a sub-jektivno in po danes veljavnem etičnem ko-deksu.

Razburila in razhujala se je sama nad se-boj.

Nima! Nobene pravice nima! Kdo mu jo je dal! Človek ni stvar! Človek se ne more prislužiti z nobenim denarjem, z nobeno vred-noto!

A srce? A bolest, ljubezen!

Tudi to ne! Ali more biti ljubezen nega-tivna?

Zakaj vse te besede?

Same misli ...

Ta Tanjin mož! Ali ni bil slepar, ropar, tat? Saj je vsega kriv edinole on sam! In zdaj naj bi se nanj ozirala?

Nisem dosledna. Kaj je z menoj? Ali ne velja tudi zanj prisodoba o višji sili, ki se ji nihče ne more upreti?

Gubila se je v labirintih misli, ki so se razpredle preko njenih možganov kakor ogrom-na pajčevina, napojena s protislovji, neraz-vozljivimi vzlogi. Mučila se je, da bi raztrgala pajčevino, prebila meglo in zagledala solnčni žarek. Zaman.

V boju z zavozljanimi mislimi in čuvstvi ji je hitro potekel čas. Šele tik pred Dunajem je jela misliti na bližnjo prihodnost.

Cepprav je imela dovolj denarja in je bila preskrbljena najmanj za pol leta, vendar je sklenila poiskati si kakšno primerno službo. Misli-la je na raznovrstne zaposlitve. Mogoče bi jo sprejel dr. Springer v sanatorij; ta je bil primarni v vojaški bolnišnici pri Varšavi in jo je izredno cenil. V normalnih razmerah bi

je nič manj ne cenil, ko mu je med vojno tako uspešno pomagala, mnogokdaj celo pri zelo za-motanih in nevarnih operacijah. Marikrat je dejal, da mu je ljubša Rosa, nego katerikoli izmed zdravnikov, ki so mu bili dodeljeni kot pomožni zdravniki v bolnišnici. Nekdaj je v šali rekel, da bi se raje zaupal njej, nego kate-remukoli izmed svojih asistentov, če bi se mo-ral dati operirati na slepiču —

Vsi so se smejali njegovim šalam.

— V vsaki šali je vsaj polovica resnice, gospodje; v nasprotnem primeru šala ni šala!

K njemu bi mogla iti.

Ne, raje bi si izbrala kakšno drugo delo. Saj ji služba bolničarke ni bila zoprna. Bala se je, da bi morala dr. Springerju vse pove-dati. Povedati mu, da je Bojo ... Obsodil bi ga. Le v skrajnem primeru potrebe bi se obr-nila nanj.

Raje bi šla k dr. Fischerju, rezervnemu nadporočniku, ki je devet mesecev ležal težko ranjen v bolnišnici, v njeni oskrbi. Stregla mu je, kakor da ji je bil brat. Po poklicu je bil urednik pri nekem velikem delavskem listu.

Najprej torej poišče njega.

Dr. Fischer je bil še vedno urednik pri istem delavskem dnevniku. Vodil je politično-propagandni odtsek dnevnika. Rosa je stopi-la predenj z nasmeškom. Gledal je v neki spis in se ni nanjo niti ozrl.

— Dama želi?

— Dama želi, da bi bil gospod nekoliko uljudnejši in bi njene lepote tako grdo ne ba-gateliziral.

Strojepiska se je nasmešnila, Fischer je pogledal kvišku.

— Rosa, moja draga Rosa, ali je mogoče, ali je res mogoče?

— Mislim, da se ne motim, če trdim, da sem tukaj!

— Rosa, Rosa! O kolikokrat sem mislil na vas! Pisal bi, švedla, pa imam vedno tako malo časa. Vi, soderužica tipkarica, zakaj pa se tako neumno smejete? To je sestra Rosa, da, sestra Rosa ... in ta, ki se smeje, to je soderužica Lizi ...

— Raztreseni ste, gospod doktor!

— Raztresen? Vedno bil, vedno sem, vedno bom!

Oba sta se zasmejala.

— Ni baš tako! Vprav narobe je res! Preveč okrog enega samega predmeta se ko-pičijo moje misli ... Vi ste, torej, res prišli, sestra Rosa, in ste zdaj res tukaj! Ali je mo-goče, ali ste res resnično vi?

Rosa se je iz vsega grla smejala.

— Da, to ste vi in nobena druga, zakaj samo sestra Rosa se je znala tako ljubko, tako sladko smejati ... Smejite se še, še bolj, sestra Rosa, še bolj!

Rosa se je smejala.

Fischer je ostal večer otrok, tisti stari, veliki dunajski otrok, kakršni je bil v bolniš-nici. Najraje bi ga bila poljubila. Spomnila se je, kako so ga vsi radi imeli, posebno pa Slovani. Saj je tako dobro razumel njihovo go-reče hrepenenje po svobodi, njihove bolesti in njihovo obupno borbo.

(Dalje prihodnjik.)

M. Zoženko:

Vztrajnost vodi do uspeha

Nedavno je iznašel moj spošto-vani sodrug Fedor Aleksejevič Kuljkov sredstvo zoper birokratizem. Ta človek je prava držav-niška glava! Sredstvo pa je ta-ko uspešno in obenem tako ce-neno, da bi ga bilo treba paten-tirati v inozemstvu, toda na svo-jo veliko žalost Fedor Alekseje-vič Kuljkov trenutno ne more v inozemstvo — kajti moj srčni prijatelj mora zaradi svojega poskusa sedeti. Resnično, nihče ne more biti prerok v svoji do-movini.

Sredstvo, ki ga je bil Kuljkov na bistroumen način iznašel zo-پر birokratizem, je bilo tele vr-ste: Kuljkov je zelo rad zahajal v neki vsega spoštovanja vreden urad. Imel je tam svojo za-vedo. Tja je hodil tja, mislim en mesec, mogoče tudi dva. Vsak dan. In sicer brezuspešno, to se pravi, birokrati so se delali, ko da ga vobče ne vidijo. Bilo je strašno. Njegovih aktov niso po-iskali, njegove zadeve niso re-šili. Pošiljali so ga le po raznih nadstropjih. Odpravljali so ga, češ da naj pride jutri.

Naravno, tudi njihova služba ni lepa. K njim, birokratom, prihajajo dnevno stotine ljudi in vsak ima kako neumno vpraša-nje. Človek postane seveda grob, že iz čiste nervoznosti.

Kuljkov se nikakor ni mogel o-zirati na to intimno psihologijo birokratov. Sicer pa se je bil že naveličal čakanja. Takole je mi-slil: "Če danes ne uredim svoje stvari, potem bo zares hudó. Po-tem se bo vlekle zadeva še en mesec. Privoščil si bom kratko-

malo kateregakoli izmed oboja v tem prekletem uradu in mu dal zausnico. Morda se bodo potem dobrohotno spomnili name. Na vsak način moja zadeva mora priti v tek."

Fedor Kuljkov je šel torej v urad in sicer v prizemlje — za vsak slučaj, si je mislil, če me že vržejo skozi okno, bi se pač nerad preveč poškodoval. V pri-zemlju je šel od sobe do sobe. In nenadno je zazrl razburljiv prizor. Na lepem stolu je sedel birokrat srednjih let. S čistim ovratnikom, ovratnico in zapest-nicami. Sedel je absolutno brez dela. Se več, sedel je udobno na-slonjen na stol, premikal ustni-ce, požvižgaval, prekrizl noge in jih ucekal. To je spravilo Fedor-ja Kuljkova povsem ob pamet. "Kako", si je mislil, "tu je javno poslopje, s sten gledajo slike na-ših velikih državnikov, knjige-ne, to ne gre, to je kratko malo žaljivo!"

Fedor Kuljkov si je natančno je ogledal birokrata. In ko je bil slednjič ves divji, je pristopil k možu in mu prisolil zausnico. Z vso silo seveda. Birokrat — dru-ga ga ni mogel storiti — je padel s stola. Seveda je tudi prenehal ucekat nogo. Zato je pa prišel rjoveti.

Z vseh strani so prihiteli bi-rokrati, prijeli Kuljkova, da ne bi ušel. Mož z zausnico pa je re-kel: "Prišel sem v vaši zadevi in sedim tu že od ranega jutra. Toda če mi dajete zausnice na teče, potem nočem imeti oprav-ka s državnimi uradi."

Fedor Kuljkov se je zelo čudil. "V resnici, sodrugi!", je rekel, "nisem vedel, da ta človek ni u-radnik, ampak prosilec. Mislim, sem, tu sedi kak prekleto biro-

krat. Tovariša v trpljenju ven-dar ne bom pretepal." Birokrati pa so se strašno razburili in vpili: "Kje so Kuljkovi akti? Hitro, da vidimo, česa išče tu!" — Mož z zausnico pa je protesti-ral: "Oprostite, zakaj ima pred-pravico človek, ki pretepa? Poiš-čite tudi moje akte! Moje ime je Obreskin." — "Prinesite tudi O-breskinove akte!" so vpili biro-krati.

Mož z zausnico je stisnil Kul-jkovu roko in se mu priščno za-hvalil. "Obraz", je rekel, "se bo že pozdravil, toda do smrti vam ostanem hvaležen, ker ste mi po-magali v boju zoper birokratizem."

Ko so se pomirili, so napravili zapisnik. Medtem so prišli na dan Kuljkovi akti in vse je šlo po postavah. Možu z zausnico pa so rekli: "Vi, mladi mož, pa niste prišli v pravi urad. Iti morate tja in tja."

Mož z zausnico pa je rekel: "Brez zamere, sodrugi, zakaj pa sem potem dobil tu zausnico? Napravite mi vsaj potrdilo: te-ga in tega dne je dobil Obreskin v resnici zausnico."

Tega potrdila mu niso dali. O-breskin se je seveda razjezil in skočil na Kuljkova. Milo za dra-go, si je pač mislil. Toda prijel so ga in ga odvedli. Njegova za-deva počiva še vedno.

Kuljkov je šel sicer za štiri-najst dni sedet, toda njegova za-deva je bila dobro in hitro reše-na.

Katedrska učnost

Profesor: Kako pada tempe-ratura vode v veliki globini se najlaže preprčite, če vtaknete eno roko v 1 m globoko, drugo pa v 10 m globoko vodo.

Najboljši dokaz
Fotograf: Smejte se, da bo fo-tografija lepša.
— Se na misel mi ne pride. To fotografijo moram poslati ženi na počitnice in če bo videla, da se smejem, bo mislila, da se do-bro zabavam in takoj jo bom i-mel zopet na vratu.

Prva cigara
Oče: Evo, prinesel sem ti tudi pepelnico.
Sin: Ne, daj mi raje večjo po-sodo.

On: "Vedno imaš solzne oči, pojdi vendar k zdravniku."
Ona: "Bom šla. A danes še ne, ker je popoldne pogreb moje pri-jateljice."

Razlika
Nizji uradnik: Tu nekaj ni v edu, gospod šef. Ali sem jaz napravil oslarijo, ali ste se pa vi zmotili.

SLOVENEK ŽELI DOBITI
Ielo na farmi za 4 do 5 mesecev, ali to ne dije kot 100 milj od me-sta Milwaukee. Nekoliko si ra-zumem farmersko delo in neko-liko mizarstvo delo, jaz ne gle-dam za valiko plačo, temveč da se le pošteno preživim. Kdor po-trebuje takega delavca naj piše na naslov: DELAVEC, 2667 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
(Adv.)

ISKAL JE ENAKEGA ZDRA-VILA VEČ LET

"Pittsburgh, Pa., 23. marca.—Iskal leta in leta zdravila proti nervoznosti in izgubi spanca. Z veseljem lahko rečem, v ti ne prisljeni izjavi, da **TRINERJEVO GRENKO VINO** je tako zdravilo. A. H. Dehler." Ta znamenita šelodna tonika drži vaš želodec, jetra, mehur in čreva čista. Poskusite takoj! V vseh lekarnah. Vsorec dobite zastoj od Jos. Triner Co., 1833 So. Ashland Ave., Chicago, Ill.

Vestnost
Predsednik: Obsojeni ste na 10 let težke ječe. Imate kaj pripom-piti?
— Da, sporočite, prosim, mo-ji stari, naj me ne čaka z obe-dom.

VES IZMUČEN?
Esorka pomeni novo življenje!
Ako vaši prebavni organi pra-vilno delujejo, vi lahko trdo de-late, se zabavate in živite vaše življenje. Vivate Esorko, dolgo prekušeno toniko, za drisanje nor-malne prebavnosti, odpravo šelod-nih bolezni in zaprtosti. Uprajte le-karnarja.

SEVERA'S ESORKA

EXPRESNA SLUŽBA V EVROPO
preko Hamburga na naših modernih parnikih
HAMBURG **DEUTSCHLAND**
ALBERT BALLIN **NEW YORK**
Redna tedenska odplutja. Zmerne cene. Direktna železnika zveza z Jugoslavijo.
Redna odplutja tudi na naših znanih kabinskih parnikih
ST. LOUIS, MILWAUKEE in CLEVELAND
Za navodila vprašajte lokalnega agenta ali
HAMBURG-AMERICAN LINE
177 N. Michigan Avenue Chicago

MLADINSKI LIST JE TUDI ZA ODRASLE. ALI STE NAROČENI NANJ?

NOVI FRANCOŠKE LINIJE MOTORNI PARNIK LAFAYETTE
in
MAURICE TILLIER, UPRAVNI DIREKTOR FRANCOŠKE LINIJE

New York, N. Y.—Novi LAFAYETTE parnik Francoške linije je dospel v New York in bo odplul v Havre 31. maja.

Ta parnik je 22.000 gross ton in je v primeru 25.600 ton, 600 čevljev dolg in 84 širok, pritegne 30% čevlja in vozi nad 18 vozlov na uro. Lafayette parnik nosi 591 kabinah potnikov, 334 turistnih in 142 tretjega razreda potnikov. Notranja dekoracija, kabinska in kuhinjska ugodnost je v vseh ozi-rih "Najnovejša na svetu", v vsem najboljšem—še posebno turistni in tretjega razreda prostori se ne dajo primerjati z nobenim parnikom današnje plošbe.

Gospod Maurice Tillier, glavni direktor Francoške linije, je prišel sem na parniku LAFAYETTE.

TEMELJ VODSTVA

"Ne glejte za darove ali kupone, kajti stroški toba-ka, mešanega v CAMEL cigaretah, preprečujejo njihovo uporabo."

PREČITAJTE zopet znano poslanico na drugi strani zavojčka. ... Camel, uvedena leta 1913, ko so druge vrste cigaret nudile vaakovrstna darila in podobno vado, se je povzpela do vodstva samo na temelju do-brote, ki je zvezana z njo.

To ugotovilo, ki se širi po vsem svetu vsak dan na milijonih in milijonih zavojč-kov Camel, je jamščina najvišjega v užit-

ku kaje. Na vsakem zavojčku Camel je ponovljen stalni cilj, da se da kadilecem ci-gareto, v kateri je vsak mogoč delec stroš-kov spravljen v resnično kakovost kaje.

Prijeten, naraven duh Camel izbranega tobaka, spravljen v mehko, rahlo zvezo nedosegljive mešanice — to je napravilo Camel za najslavnejšo cigareto na svetu in to jo vzdržuje kot tako.

Ne odrecite se razkošju

CAMELS